

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

AS ./ riksåklagaren ang. narkotikasmuggling m.m.

(Svea hovrätts, avd. 3, dom den 31 januari 2014 i mål nr B 11400-13)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att skyndsamt inkomma med svarsskrivelse.

Jag kommer att främst inrikta min svarsskrivelse på frågan om hur de aktuella gärningarna ska bedömas och vill därvid anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom och anser att det inte föreligger skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

Bakgrund

AS dömdes i hovrätten för åtta fall av narkotikasmuggling och fem fall av narkotikabrott, ringa brott, till fängelse i ett år och sex månader. Vidare förklarades bl.a. i beslag tagna kontanter, 18 895 kr, förverkade.

Samtliga fall av narkotikasmuggling avsåg narkotika som beställts från utlandet (Kina samt i något fall Nederländerna) och levererats med post till Sverige. Försändelserna hade tagits i beslag på olika postterminaler/postcentra och således aldrig nått mottagaren.

Överklagandet

AS har överklagat hovrättens dom och yrkat att sju av gärningarna som avser narkotikasmuggling (åtalpunkterna 1, 3-5 och 7-9) ska ogillas och att påföljden i första hand ska bestämmas till skyddstillsyn eller ett kortare fängelsestraff. Han har också yrkat att åklagarens yrkande om förverkande av beslagtagna kontanter ska lämnas utan bifall. Om Högsta domstolen skulle finna att han är skyldig till brott i överklagade delar har han yrkat att i stället för fullbordade smugglingsbrott ska dömas för försök till narkotikasmuggling.

AS har till grund för sitt överklagande anfört bl.a. följande. Han förnekar all kännedom om de aktuella försändelserna. Någon bevisning som binder honom till de aktuella försändelserna finns inte, varför åtalen för narkotikasmuggling ska ogillas. I vart fall har brotten inte nått längre än till försökspunkten. Han säljer inte narkotika och har endast vid ett tillfälle tidigare dömts för överlåtelse av 5 gram MDPV. Det är således inte klarlagt att han ägnar sig åt

narkotikaförsäljning. Eftersom det inte är mer sannolikt att pengarna kommer från narkotikaförsäljning än att de inte gör det ska något förverkande inte ske.

AS har som skäl för prövningstillstånd anfört följande. Nätdroghandel blir alltmer utbredd här i landet och ett mycket stort antal beslag av narkotika görs av tull och polis innan den når sina beställare. Vägledande avgöranden saknas huruvida denna hantering ska anses utgöra fullbordat smuglingsbrott eller försök därtill. Eftersom försändelserna i förevarande fall inte kommit beställaren tillhanda borde brotten rubriceras som försök till narkotikasmuggling med därtill följande straffreducering. Han har vidare anfört att beslutet om förverkande saknar laglig grund, varför det föreligger synnerliga skäl för Högsta domstolen att pröva överklagandet i den delen.

Frågan om prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Skuldfrågan

Enligt 35 kap. 1 § rättegångsbalken ska rätten efter samvetsgrann prövning av allt som förekommit, avgöra vad i målet är bevisat. Bestämmelsen slår fast principerna om fri bevisföring och fri bevisvärdering. Beviskravet i brottmål brukar uttryckas så att det ska vara ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade gjort sig skyldig till brott (se NJA 1980 s. 725 och Fitger, Rättegångsbalken, 35:24). Högsta domstolen har i NJA 1982 s. 525 uttalat att i mål om ansvar för grovt narkotikabrott kraven på den föreliggande bevisningens styrka – utan avseende på de speciella bevisvärigheter som erfarenhetsmässigt ofta föreligger i sådana mål – måste ställas lika högt som när det gäller ansvar för annan grov brottslighet.

Enligt min uppfattning är underrätternas bevisvärdering i detta fall noggrant utförd och i enlighet med fast praxis. Vidare är bevisfrågor generellt inte lämpade för en prövning av Högsta domstolen. Enligt min bedömning skulle en prövning av skuldfrågan inte ha någon egentlig räckvidd utanför det aktuella målet, varför det inte finns anledning att räkna med att en prövning av Högsta domstolen i skuldfrågan skulle vara av vikt för ledning av rättstillämpningen.

Frågan om fullbordanspunkten beträffande narkotikasmuggling

Den rättsliga regleringen

Narkotika får, enligt 2 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika, endast föras in till Sverige under vissa särskilda omständigheter. Enligt 3 § samma lag får narkotika bara föras in i landet av den som har tillstånd till det.

Lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) är endast tillämplig beträffande varor för vilka anmälningsskyldighet vid in- eller utförsel föreligger. Vid export till och import från tredje land föreligger i princip alltid anmälningsskyldighet. Vid införsel från och utförsel till andra EU-länder föreligger anmälningsskyldighet i vissa fall. Smugglingslagen är en blankettstrafflag, vilket medför att den måste tillämpas med beaktande av de syften och skäl som uppbär den förbuds- och villkorslagstiftning som straffsanktioneras (prop. 1999/2000:124 s. 67).

I detta mål har narkotikan förts till Sverige från Kina, dvs. från ett land utanför EU. En av försändelserna under åtalpunkten 5 kom dock från Nederländerna, dvs. från ett land inom EU.

Enligt 3 § första stycket smugglingslagen döms den för smuggling som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling. Av 2 § första stycket följer att vid tillämpningen av smugglingslagen ska en vara anses ha förts in till landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium. Enligt samma paragraf avses med tullbehandling vad som föreskrivs i tullagstiftningen om att en vara ska läggas upp på tillfälligt lager eller bli föremål för godkänd tullbehandling eller åtgärder enligt 3 kap. 4 § tullagen (2000:1281) då varan förs in eller ut från landet. De förfaranden som avses här är sådana som den som korsar territorialgränsen är skyldig att underkasta varan från och med att han eller hon fullgjort sin skyldighet att föra varan till det tullkontor eller annan plats som följer av tullagstiftningen. Vad gäller olika former för tullbehandling, se bl.a. prop. 1999/2000:124 s. 107 ff. och 215 ff. och Karnov, Kommentar på nätet, smugglingslagen not 10. Enligt 6 § första stycket smugglingslagen ska dömas för narkotikasmuggling till fängelse i högst tre år om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika.

För att det ska vara fråga om ett fullbordat brott enligt 3 § första stycket smugglingslagen krävs att varan är att anse som införd i landet samt att gärningsmannen underlåtit att anmäla varan till tullbehandling.

Underlåtenhet att anmäla varan till tullbehandling kan ske på två sätt, antingen genom att gärningsmannen kringgår tullplats och på annat ställe för in varan på svenskt territorium eller genom att gärningsmannen hemlighåller

varan när han tar sig igenom en tullplats. Enligt smugglingslagen fullbordas smugglingsbrottet när gärningsmannen infört varan, som han hemlighållit för tullmyndigheten (Suzanne Wennberg, Försök till brott, 2 uppl. s. 190 och 193).

I propositionen till smugglingslagen anges att ett smugglingsbrott fullbordas i och med att gärningsmannen efter införseln underlåtit att i enlighet med tullagstiftningen anmäla den införda varan till föreskriven tullbehandling inom landet (prop. 1999/2000:124 s. 114). Vidare uttalas följande beträffande frågan när smugglingsbrott fullbordas (a. prop. s. 116 f.).

Antag att någon uppsåtligen kringgår en tullplats, dvs. det klassiska smugglingsfallet. I sådant fall har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Han skall då fällas till ansvar enligt första stycket.

Antag att en resande som skall passera ett tullfilter väljer grön fil i stället för röd, trots att han vet om att han är skyldig att anmäla en vara till tullbehandling. Genom att välja grön fil i stället för röd har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Det är alltså fråga om fullbordat smugglingsbrott i och med att han gått in i den gröna filen. Genom 15 § finns det visserligen möjlighet att undgå ansvar för den som frivilligt vidtar rättelse. I praktiken torde det kunna förekomma endast om personen lyckas passera filtret utan att bli stoppad.

Motsvarande gäller den som underlåter att stanna vid föreskriven anmälningsplats då han kör genom en tullplats.

I NJA 2001 s. 464 hade den tilltalade, som hade en pistol i byxlinningen, gått in i en fil för resande som inte hade något att deklarerat. I målet var utrett att den tilltalade haft uppsåt att föra in pistolen i landet utan att göra någon anmälan till tullbehandling. Högsta domstolen uttalade följande.

Enligt den tidigare gällande varusmugglingslagen var brott vid resandesmuggling av det i detta mål aktuella slaget att anse som fullbordat först i och med att tullkontrollen passerats (jfr NJA II 1960 s. 158 och NJA 2000 s. 256). Eftersom Borisas A. fortfarande befann sig i tullfiltret när pistolen upptäcktes och omhändertogs skulle brottet enligt denna lag ha varit att bedöma som ett försöksbrott. Straffbestämmelserna i smugglingslagen har emellertid en annan lagteknisk utformning än i varusmugglingslagen.

I förarbetena till den nya smugglingslagen har frågan om fullbordanspunkten behandlats tämligen utförligt. Såvitt gäller den i detta mål aktuella situationen anges att fullbordat smugglingsbrott föreligger redan i och med att den resande går in i grön fil eller med andra ord en fil som är avsedd för resande som inte har något att deklarerat (prop. 1999/2000:124 s. 116 och NJA II 2000 s. 449 f.). Den sålunda förordade gränsdragningen mellan försök och fullbordat brott anknyter, som framgår av 2 §, till föreskrifterna om tullbehandling i tullagstiftningen. Den är väl förenlig med straffbestämmelsens ordalydelse och framstår som sakligt välmotiverad. Den har också lämnats utan anmärkning vid Lagrådets behandling av förslaget. Några avgörande skäl för att trots detta inte

godta gränsdragningen synes inte föreligga. Borisas A. skall därför dömas för fullbordat smugglingsbrott.

Bestämmelser om tull som ska tas ut vid import från eller export till tredje land finns i tullagen (2000:1281) men främst i ett antal EU-rättsakter, bl.a. rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (den s.k. tullkodexen). Av art. 59.1 i tullkodexen följer att alla varor som ska hänföras till ett tullförfarande ska omfattas av en deklaration för förfarandet i fråga. Enligt tullkodex avses med tulldeklaration den åtgärd genom vilken en person i föreskriven form och på föreskrivet sätt anger ett önskemål om att hänföra varor till ett visst tullförfarande. En sådan deklaration ska upprättas skriftligen eller, under vissa förutsättningar, genom databehandlingsteknik eller genom en muntlig deklaration (art. 61 i tullkodex). (Se också prop. 1999/2000:124 s. 132).

Vid s.k. utväxlingspostkontor (bl.a. postterminalen Arlanda) kontrollerar Tullverket om postförsändelser från utlandet ska anmälas för godkänd tullbehandling, se bl.a. 15 kap. 2 § Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2000:20) om tullförfaranden m.m. (tullordning).

Tullagstiftningen är i princip inte tillämplig om det är fråga om införsel från eller utförsel till andra EU-länder (se prop. 1999/2000:124 s. 114 och 120). Om bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land gäller, enligt 3 § fjärde stycket smugglingslagen, vad som anges i första stycket angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen). Inregränslagen är tillämplig endast på vissa uppräknade varor, vilka omfattas av sådana restriktioner som är tillåtna enligt EU-rätten.

Enligt 4 § första stycket inregränslagen ska den som från ett annat EU-land till Sverige för in en sådan vara anmäla varan till Tullverket, om varan omfattas av ett förbud mot införsel. Av 3 § samma lag framgår att lagen är tillämplig bl.a. när det gäller narkotika. Enligt 4 § tredje stycket inregränslagen ska anmälan enligt första stycket ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Av bestämmelsen följer också att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Tullverket har med stöd av ett sådant bemyndigande meddelat föreskrifter om vad som gäller i fråga om anmälningsskyldighet i vissa närmare angivna situationer – föreskrifter och allmänna råd (TFS 1996:21) om Tullverkets befogenheter vid inre gräns. Föreskrifterna innehåller inte någon bestämmelse om anmälningsskyldighet vid införsel genom postförsändelse.

Min bedömning

AS har inte haft något tillstånd att föra in narkotika till landet. Han har genom de beställningar han gjort av narkotika från såväl Kina som Nederländerna uppdragit åt annan att tillse att narkotika förs in till landet. I målet är utrett att narkotikan har förts över gränsen för svenskt territorium. Narkotikan har således förts in till landet trots förbud mot införsel.

De aktuella narkotikaförsändelserna från Kina var inte försedda med någon tulldeklaration när de infördes till Sverige genom postbefordran. Inte heller i tiden efter det att narkotikan fördes över gränsen till svenskt territorium fram till dess narkotikan togs i beslag på olika postcenter respektive på Arlanda flygplats postterminal har AS anmält varorna till tullbehandling. AS har vid införseln hemlighållit narkotikan för tullmyndigheten. AS har således i samband med införseln till Sverige av narkotikan uppsåtligen underlåtit att anmäla den till tullbehandling.

När det gäller narkotikan som sänts från Nederländerna ska anmälan till Tullverket ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Frågan är om AS efter införseln ska anses ha underlåtit att anmäla narkotikan till Tullverket. Av betydelse för bedömningen av fullbordanspunktens placering är när anmälningsskyldigheten ska anses inträda. Av lagstiftningen framgår inte uttryckligen när anmälningsskyldighet inträder vid införsel genom postbefordran.

Att föra in en vara i landet genom en postförsändelse från EU och inte vid varans ankomst till tullen ha anmält försändelsen till Tullverket bör kunna jämföras med att uppsåtligen kringgå en tullplats eller att hemlighålla varan för tullmyndigheten, vilken enligt uttalanden i förarbeten innefattar underlåtenhet att anmäla en vara till tullbehandling och således medför ansvar för fullbordat smuglingsbrott (prop. 1999/2000:124 s. 116). Att anmälan ska ske senast när varan anländer till tullen och smuglingsbrottet således anses fullbordat när varan anländer till tullen utan att anmälan har skett bör anses förenligt med lagens ordalydelse.

I målet är utrett att AS inte hade gjort någon anmälan till Tullverket när försändelsen togs i beslag. Inte heller har något framkommit som tyder på att han haft för avsikt att anmäla införseln av narkotikan till Tullverket. I målet är utrett att AS haft uppsåt i förhållande till att föra in narkotikan i landet utan att anmäla narkotikan till Tullverket.

AS har sammanfattningsvis i samband med införsel av narkotika till Sverige uppsåtligen underlåtit att anmäla narkotikan till tullbehandling respektive till närmaste bemannade tullplats. Som hovrätten har funnit bör AS mot denna bakgrund dömas för fullbordad narkotikasmuggling.

Frågan om prövningstillstånd

Inte i vare sig förarbetena till smugglingslagen eller inregränslagen, doktrin eller i någon dom från Högsta domstolen finns uttalanden som direkt besvarar frågan när ett narkotikasmugglingsbrott som sker genom postförsändelse från ett land inom EU ska anses fullbordat. De uttalanden som görs i prop. 1999/2000:124 respektive i NJA 2001 s. 464 ger enligt min bedömning viss, men inte tillräcklig, vägledning för frågan om när ett sådant narkotikasmugglingsbrott är fullbordat.

I underrättspraxis råder oenighet beträffande frågan var fullbordanspunkten ska placeras vid införsel av narkotika från ett annat EU-land genom postförsändelse, se Hovrättens över Skåne och Blekinge domar den 14 maj 2013 i mål B 3530-12 och den 4 februari 2010 i mål B 2569-09 samt Svea hovrätts domar den 12 december 2013 i mål B 8958-13 och den 17 februari 2012 i mål B 9032-11 jämfört med Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 27 september 2012 i mål B 931-12 och Hovrättens för Övre Norrland dom den 11 december 2013 i mål B 726-13.

Mot bakgrund av det ovan anförda överklagade jag den 8 januari 2014 Hovrättens för Övre Norrland dom den 11 december 2013 i mål B 726-13 till Högsta domstolen med yrkande att den tilltalade ska dömas för narkotikasmuggling. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om hur gärningen ska bedömas (se Åklagarmyndighetens mål ÅM 2013/10106 och Högsta domstolens mål B 224-14).

När det gäller narkotikasmuggling genom brevörsändelse från ett land utanför EU har Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Stockholm, som inom Åklagarmyndigheten är ansvarig för metodutveckling m.m. när det gäller narkotikasmuggling, inte erfarit några tillämpningsproblem eller oenighet i underrättspraxis beträffande fullbordanspunktens placering (se t.ex. Göta hovrätts dom den 18 februari 2013 i mål B 3228-12). Jag vill också hänvisa till Bob Nilsson Hjorth, som i SVJT 2014 s. 149 ”Svallvågor efter HD:s nya narkotikapraxis” angett att när en brevörsändelse kommer från ett land utanför EU saken i normalfallet torde vara okomplicerad.

Det kan vidare inte uteslutas att Högsta domstolens uttalanden vid prövningen av Hovrättens för Övre Norrland dom den 11 december 2013 kan komma att få betydelse även vid bedömningen av fullbordanspunktens placering vid narkotikasmuggling till Sverige genom postförsändelse från länder utanför EU eftersom en tillämpning av 3 § första stycket smugglingslagen aktualiseras i båda fallen, låt vara att vid smuggling från ett land inom EU även inregränslagen är tillämplig enligt 3 § fjärde stycket smugglingslagen.

En omrubricering av det narkotikasmugglingsbrott som gäller smuggling från annat EU-land till försök till narkotikasmuggling skulle knappast få någon

betydelse för bedömningen av gärningarnas samlade straffvärde och därmed för påföljdsfrågan. Jag kan därför inte se att Högsta domstolen i detta fall borde meddela prövningstillstånd enligt 54 kap. 10 § andra stycket rättegångsbalken, enligt vilken bestämmelse Högsta domstolen om prövningstillstånd erfordras i två eller flera likartade mål och Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i ett av dem, får meddela prövningstillstånd även i övriga mål (s.k. häng-PT).

Mot denna bakgrund kan jag inte tillstyrka prövningstillstånd beträffande frågan om hur aktuella gärningar ska bedömas.

Förverkandefrågan

Underrätterna har funnit klarlagt att AS ägnar sig åt narkotikaförsäljning samt att det framstår som klart mer sannolikt att de beslagtagna kontanterna utgör utbyte av brott än att de inte gör det (jfr NJA 2010 s. 374). Enligt min bedömning saknar frågan om förverkande enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken, s.k. utvidgat förverkande, prejudikatintresse. Inte heller föreligger skäl för extraordinär dispens.

Sammanfattningsvis avstyrker jag prövningstillstånd.

Bevisuppgift

Jag ber om att få återkomma med bevisuppgift för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet.

Kerstin Skarp

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm
Åklagarkammaren i Västerås (AM-129648-13)